

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”
(для бакалаврів)

МАУП

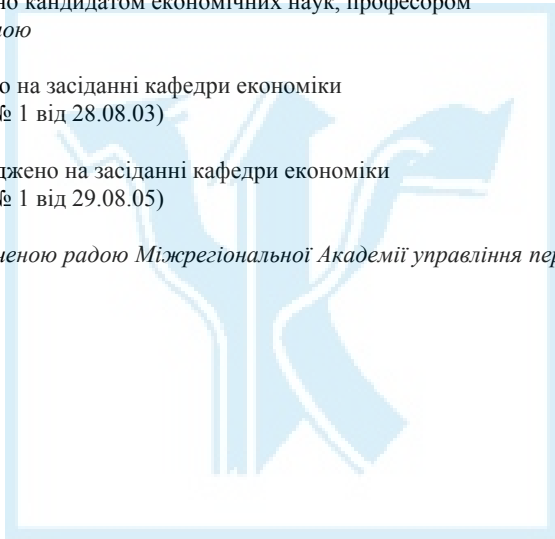
Київ 2005

Підготовлено кандидатом економічних наук, професором
В. В. Осокіною

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 1 від 28.08.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 1 від 29.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Осокіна В. В. Навчальна програма дисципліни “Економічна теорія” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2005. — 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економічна теорія”, контрольні питання до заліку та іспиту, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Економічна теорія — дисципліна, з якої студенти розпочинають вивчати економічну науку. Загальновідомо, що роль економічної науки в сучасних умовах суттєво зростає. Практика реформування економіки, здійснення переходу до ринкових зв'язків і відносин, забезпечення інтеграції економіки в систему світового господарства ставлять високі вимоги до економічних знань учасників цього процесу. Значною мірою вивчення економічної теорії формує ці знання, допомагає зрозуміти, як функціонує економічна система, в якій щоденно перебуває людина, сприяє вибору правильного економічного рішення.

Мета вивчення дисципліни “Економічна теорія” — комплексне вивчення економічних відносин як форми суспільного виробництва, пізнання основ економічного життя суспільства у взаємозв'язку з потребами та інтересами людей, вивчення проблем ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів для задоволення людських потреб, що невинно зростають.

Завдання вивчення дисципліни — забезпечити ґрунтовну підготовку з економічної теорії як базової дисципліни навчального плану підготовки бакалаврів з напрямку “Економіка і підприємництво”, глибоке розуміння студентами законів і категорій цієї науки, закономірностей функціонування і розвитку економічних систем, сутності ринкової економіки, способів і методів ефективного використання обмежених економічних ресурсів і проблем, пов'язаних з переходом українського суспільства до соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Багатогранність економічної теорії як науки дає змогу розглянути питання економічного життя суспільства на різних рівнях: мікро-, макро- та глобальному. Відповідно до цих напрямів і побудовано програму вивчення дисципліни.

Згідно з завданнями дисципліни “Економічна теорія” студенти мають:

- науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства;
- розкрити закономірності розвитку суспільного виробництва;
- з'ясувати методологічні основи механізму дії економічних законів та їх використання у процесі господарської діяльності;
- визначити основи макроекономічного рівня господарювання у відтворювальному процесі та при економічному зростанні;

- вивчити закономірності функціонування ринкової системи;
- визначити істотні риси основних соціально-економічних систем і напрями їх еволюції;
- з'ясувати роль економічної теорії у розробці шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства.

При вивченні курсу слід не завчати якісь постулати, а виробляти нове економічне мислення, вміти логічно, доказово виводити та обґрунтовувати ті чи інші положення. Для цього важливо повніше розкривати реальні економічні процеси, зіставляти точки зору і підходи.

Знання здобуті під час вивчення економічної теорії, є теоретичним і методологічним підґрунтям для подальшого опанування функціональними і галузевими економічними дисциплінами.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”

№ пор.	Назва розділу і теми
1	2
	Вступ
1	Предмет і метод економічної теорії
	I. Загальні засади економічного розвитку суспільства
2	Економічні потреби та інтереси — рушійні сили соціально-економічного розвитку
3	Процес суспільного виробництва та його основні фактори
4	Економічні системи суспільства
5	Власність в економічній системі
	II. Загальні основи ринкової економіки
6	Форми організації суспільного виробництва
7	Суть та еволюція грошей
8	Ринок: сутність, функції та умови формування
9	Економічний механізм функціонування ринку
10	Інфраструктура ринку
	III. Мікроекономічний рівень господарювання
11	Домогосподарство як суб'єкт мікроекономіки
12	Підприємство і підприємництво
13	Капітал і наймана праця
14	Витрати виробництва і прибуток
15	Ціноутворення в ринковій економіці

1	2
16	Акціонерні товариства. Корпоративний капітал
17	Підприємництво в аграрній сфері
	<i>IV. Функціонування національної економіки та економічне зростання</i>
18	Макроекономічний рівень господарювання та його показники
19	Економічне зростання та циклічний характер розвитку економіки
20	Відтворення робочої сили і зайнятість
21	Державне регулювання ринкової економіки
22	Фінансова система. Державний бюджет
23	Грошово-кредитна система
24	Доходи населення і соціальна політика держави
	<i>V. Теоретичні основи світової економіки</i>
25	Сучасна світова економіка
26	Форми міжнародних економічних відносин
27	Економічні аспекти глобальних проблем

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”

Вступ

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії. Первісна економічна думка та її представники. Меркантилізм. Фізіократи. Класична школа. Марксизм. Маржиналізм. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії. Тракткування предмета економічної теорії різними школами. Економічна теорія — фундаментальна економічна наука, що вивчає загальні закономірності господарського життя.

Методи дослідження економічних процесів та явищ. Специфіка економічного дослідження. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Системний і структурно-функціональний методи дослідження. Економіко-математичне та статистичне моделювання. Позитивний та нормативний аналіз. Особливості мікро- та макроекономічного аналізу.

Економічні категорії та економічні закони. Пізнання і використання економічних законів. Об'єктивне та суб'єктивне в економіці.

Функції економічної теорії. Економічна теорія і обґрунтування економічної політики. Місце економічної теорії в системі економічних наук.

Література [1; 3; 4; 7; 9; 10; 12]

Розділ I. Загальні засади економічного розвитку суспільства

Тема 2. Економічні потреби та інтереси — рушійні сили соціально-економічного розвитку

Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб і механізм його дії. Виробництво як визначальний фактор формування та розвитку потреб.

Теорії потреб (мотивацій). Теорія потреб А. Маслоу. Теорія потреб Мак-Клепланда, процесуальні теорії мотивації.

Економічні інтереси, їх сутність і види. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів суспільства.

Благо як засіб задоволення потреб. Корисність благ. Величина корисності. Закон насичення потреб. Економічні суперечності та шляхи їх розв'язання.

Література [1– 3; 10–12]

Тема 3. Процес суспільного виробництва та його основні фактори

Суспільне виробництво та його елементи. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Суспільний поділ праці та його форми. Виробництво, розподіл, обмін, споживання.

Основні економічні фактори (ресурси) виробництва, їх взаємодія. Закон відносної обмеженості економічних ресурсів. Межа виробничих можливостей. Виробнича функція та її складові. Проблема економічного вибору. Закон зростання альтернативних витрат.

Економічна теорія про роль людини в суспільному виробництві.

Результативність виробництва та її показники. Основні напрями підвищення ефективності суспільного виробництва.

Література [3; 7; 8; 10; 12]

Тема 4. Економічні системи суспільства

Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Об'єктивні основи та етапи цивілізаційного процесу. Постіндустріальна цивілізація: зміст, риси.

Економічні системи. Зміст і структурні елементи економічної системи. Цілісність, органічність, ієрархічність системи. Джерела руху економічної системи.

Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно-економічні та техніко-економічні відносини.

Типи і еволюція економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної конкуренції. Державно-монополістичний капіталізм. Командно-адміністративна система. Соціально орієнтована ринкова економіка.

Змішані (поліформічні) системи.

Перехідні економічні системи: зміст, риси, суперечності.

Література [1; 3; 8; 10; 12]

Тема 5. Власність в економічній системі

Власність та її роль в економічній системі. Економічний та правовий зміст власності. Право володіння, розпорядження, користування. Суб'єкти та об'єкти відносин власності.

Специфікація прав власності. Теорема Р. Коуза.

Основні форми власності, їх взаємодія. Індивідуальна власність. Приватна власність. Колективна власність та її види. Корпоративна та державна власність. Особливості акціонерної форми власності. Інтелектуальна власність.

Еволюція відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

Відносини та форми власності в Україні в період переходу до ринку. Роздержавлення та приватизація, їх суть і відмінності. Форми і методи приватизації державного майна. Особливості здійснення процесів роздержавлення та приватизації в Україні.

Література [1; 3–5; 8; 10; 12]

Розділ II. Загальні основи ринкової економіки

Тема 6. Форми організації суспільного виробництва

Генезис форм організації суспільного виробництва. Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального виробництва та його історичні межі.

Товарна форма організації суспільного виробництва. Умови виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суперечності товарного виробництва.

Товар і його властивості. Відмінність товару від продукту. Властивості товару: споживна вартість, мінова вартість, вартість. Цінність товару: альтернативні теорії. Корисність товару, її вимір. Закон спадної корисності.

Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Індивідуальна і суспільна вартість. Закон вартості, його зміст і функції.

Нове в розумінні сутності товару та форм його реалізації. Специфіка послуги як товару. Інформація як товар.

Література [1; 3; 7; 10; 12]

Тема 7. Суть та еволюція грошей

Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть і функції грошей. Співвідношення функцій міри вартості та засобу обігу. Поєднання функції нагромадження і засобу платежу.

Різноманітність форм грошей: товарні, металеві та паперові гроші; кредитні та електронні гроші. Функціональні форми грошей. Грошовий обіг та його закони.

Теорії грошей. Металістична та номіналістична теорія. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей К. Маркса. Сучасні теорії грошей.

Грошові реформи: їх сутність і спрямування.

Історія грошей України.

Література [1; 3; 5; 8; 10; 12]

Тема 8. Ринок: сутність, функції та умови формування

Ринок як підсистема ринкової економіки. Суб'єкти та об'єкти ринкових відносин.

Об'єктивні умови виникнення ринку та його сутність. Характерні риси та основні принципи функціонування ринку. Функції ринку: регулююча, розподільча, стимулююча, інтегруюча, контролююча.

Сучасні теорії ринку.

Структура та види ринку. Критерії класифікації ринків.

Моделі та шляхи переходу до ринку.

Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Література [1; 3; 10–12]

Тема 9. Економічний механізм функціонування ринку

Економічні основи ринкового механізму: мета, обмеження, вибір.

Економічна природа попиту. Закон попиту. Цінові та нецінові чинники впливу на попит. Еластичність попиту за ціною.

Пропозиція та чинники, що її визначають. Закон пропозиції.

Діалектична залежність попиту на пропозиції. Ринкова рівновага. Дефіцит і надлишок товарів. Теорія рівноваги Л. Вальраса.

Механізм ринкового саморегулювання.

Конкуренція та її суть. Місце конкуренції в ринковій економіці. Закон конкуренції: економічна основа та механізм.

Види економічної конкуренції: внутрішньогалузева і міжгалузева, досконала та недосконала.

Методи і способи конкурентної боротьби. Нецінова конкуренція.

Суперечності ринкової економіки. Монополія як антипод конкуренції. Антимонопольне законодавство.

Недоліки і переваги ринкового механізму.

Література [2; 3; 7; 9; 10]

Тема 10. Інфраструктура ринку

Поняття та основні риси інфраструктури ринку.

Біржа як елемент ринкової інфраструктури, її види та функції. Форвардні та ф'ючерсні біржові угоди.

Товарна біржа. Мета та функції товарної біржі. Суб'єкти товарної біржі.

Фондова біржа. Основні види операцій, здійснюваних на фондовій біржі.

Банки та небанківські інституції ринкової інфраструктури.

Інфраструктура ринку праці. Біржа праці. Служба зайнятості в Україні.

Формування інфраструктури ринку в Україні.

Література [1; 2; 4; 7; 10; 12]

Розділ III. Мікроекономічний рівень господарювання

Тема 11. Домогосподарство як суб'єкт мікроекономіки

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин.

Домогосподарство як споживач товарів та послуг. Витрати домогосподарства. Теорія споживання. Корисність. Загальна та гранична корисність. Закон граничної корисності. Закон максимізації корисності та вибір споживача.

Доходи домогосподарства. Дохід і майно. Заробітна плата. Розподіл доходів на особисте споживання та заощадження. Відсоток. Рента. Дивіденди. Трансфертні платежі.

Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

Література [2; 5; 10; 11]

Тема 12. Підприємство і підприємництво

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Поняття та основні ознаки підприємства. Види підприємств.

Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Кругообіг капіталу, його функціональні форми. Швидкість обороту.

Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Амортизація. Оборотні засоби. Активи підприємства. Суть, умови та види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Індивідуальне підприємництво (одноосібне володіння). Товариство (партнерство). Корпорація. Малий бізнес.

Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес. Система франчайзингу.

Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.

Література [1; 2; 4; 7; 10]

Тема 13. Капітал і наймана праця

Соціально-економічний зміст категорії капітал. Загальна формула руху капіталу. Альтернативні теорії капіталу.

Капітал і праця. Трудові відносини: їх сутність, структура та характерні риси в сучасній економічній системі. Соціальне партнерство в трудових відносинах.

Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.

Винагорода за працю. Сутність, форми і системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Взаємозв'язок зростання продуктивності праці та заробітної плати.

Мінімальна заробітна плата та її критерії.

Література [1; 3; 7; 10; 12]

Тема 14. Витрати виробництва і прибуток

Суть, види і структура витрат виробництва: концептуальні підходи. Собівартість продукції як суспільна форма витрат виробництва, її структура, види і функції. Бухгалтерські та економічні витрати. Зовнішні й внутрішні (явні та неявні) витрати. Альтернативні витрати. Постійні та змінні витрати. Загальні (валові) та середні витрати. Граничні витрати. Закон спадної віддачі. Трансакційні витрати. Витрати обігу: чисті та додаткові.

Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Суть прибутку. Теорії прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Нормальний прибуток як елемент витрат. Норма прибутку і чинники, що впливають на неї. Проблема прибутковості у функціонуванні підприємств України в сучасних умовах.

Література [2; 3; 5; 8; 10; 12]

Тема 15. Ціноутворення в ринковій економіці

Теорії ціноутворення. Ринкова ціна: її сутність і структура. Функції ціни.

Чинники, що впливають на ціну: вартісні, попиту, пропозиції, психологічні та ін. Вплив конкурентного середовища на ціноутворення.

Види цін. Класифікація цін ринкової економіки. Ціни залежно від розмірів купівлі-продажу товарів. Ціни за способом формування. Ціни залежно від території їх дії. Вихідна і остаточна ціна.

Цінова політика і методи ціноутворення.

Література [1; 2; 4; 8; 12]

Тема 16. Акціонерні товариства. Корпоративний капітал

Акціонерне товариство (корпорація): сутність, причини виникнення та основні риси. Види акціонерних товариств.

Корпоративний капітал: сутність і форми його вияву. Реальний та фінансовий капітал. Прибуток акціонерних товариств і його розподіл.

Цінні папери: роль і основні види. Акції, їх види. Дивіденд. Курс акцій і закономірності його зміни. Облігації.

Проблеми та шляхи формування акціонерних товариств (корпорацій) в Україні.

Література [1; 4; 7; 9]

Тема 17. Підприємництво в аграрній сфері

Аграрне виробництво — особлива сфера вкладання капіталу і праці. Аграрні відносини та власність у сільському господарстві. Економічна природа земельної ренти, її форми. Диференційна рента: причини виникнення та механізм утворення. Монопольна та екологічна рента. Рентні платежі та орендна плата. Ціна землі.

Форми господарювання у сільському господарстві та їх особливості в різних країнах. Колективні та державні підприємства. Фермерські господарства. Підприємництво і бізнес в аграрній сфері.

Ціна на сільськогосподарську продукцію. Аграрна політика. Державна підтримка сільського господарства.

Земельна реформа в Україні та її результати.

Література [3; 7; 8; 10]

Розділ IV. Функціонування національної економіки та економічне зростання

Тема 18. Макроекономічний рівень господарювання та його показники

Суспільне відтворення: сутність, типи. Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків.

Валовий внутрішній продукт (ВВП), його суть і відтворювальна структура. Методи обчислення ВВП: за доходами, витратами та доданою вартістю. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП).

Національний дохід (НД) і його роль у суспільному відтворенні. Сутність розподілу і перерозподілу національного доходу.

Особистий дохід (ОД). Дохід у розпорядженні громадян.

Національне багатство: його структура. Проблеми розширеного відтворення національного багатства та шляхи розв'язання екологічних проблем.

Література [3–5; 9; 10; 12]

Тема 19. Економічне зростання та циклічний характер розвитку економіки

Поняття і чинники економічного зростання. Типи економічного зростання. Проблеми темпів економічного зростання. Роль інвестицій в економічному зростанні. Інновації.

Теорії та моделі економічного зростання. Кейнсіанські моделі динамічної рівноваги. Неокласична модель економічного зростання. Концепція “нульового економічного зростання”.

Показники економічного зростання.

Циклічність — форма економічного розвитку. Типологія економічних циклів. Фази класичного ділового циклу. Економічні кризи та їх причини.

Теорії циклів (монетарна, кейнсіанська, марксистська): дискусійні проблеми.

Особливості розвитку економіки України на сучасному етапі.

Література [1; 3; 4; 7; 10; 12]

Тема 20. Відтворення робочої сили і зайнятість

Сутність відтворення робочої сили. Сукупна робоча сила, її структура і відтворення. Демографічні проблеми. Закон неухильного зростання кваліфікації робочої сили. Фактори розширеного відтворення робочої сили.

Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Ринок праці як регулятор зайнятості. Конкуренція на ринку праці.

Неповна зайнятість та її причини. Безробіття, його форми і види. Рівень безробіття. Закон Оукена. Соціально-економічні наслідки безробіття.

Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.

Література [1–3; 8–10]

Тема 21. Державне регулювання ринкової економіки

Необхідність державного регулювання економіки. Межі і форми державного втручання в регулювання економічного відтворення.

Функції держави, основні методи та напрями державного регулювання.

Концепції державного регулювання економіки та їх еволюція. Класична теорія макроекономічного регулювання. Кейнсіанська теорія регулювання економіки. Неоконсервативна теорія макрорегулювання. Теорія монетаризму, економіки пропозиції, раціональних очікувань.

Економічний інструментарій та важелі державного впливу на ринкову економіку.

Коротко-довгострокове (програмування) регулювання економіки. Індикативне планування. Формування системи державного регулювання економіки України при переході до ринку.

Література [1; 3; 5; 9; 10; 12]

Тема 22. Фінансова система. Державний бюджет

Фінансова система та фіскальна політика держави. Сутність, структура та функції фінансів. Державні фінанси та їх роль у ринковій економіці. Державний бюджет: структура доходів і видатків. Бюджетний дефіцит. Державний борг. Шляхи досягнення збалансованості держбюджету. Проблеми формування держбюджету України.

Податкова система: суть, структура, значення, принципи побудови та функціонування. Суть і функції податків. Ставки оподаткування. Види податків. Крива А. Лаффера та визначення межі оподаткування. Основні проблеми й напрями розвитку податкової системи в Україні.

Література [3; 4; 7–9; 12]

Тема 23. Грошово-кредитна система

Грошово-кредитна система, її елементи та типи. Механізм грошово-кредитного регулювання. Грошові агрегати (M_0 , M_1 , M_2 , M_3) та їх сутність.

Грошовий ринок та його закони. Попит на гроші та їх пропозиція. Рівновага на грошовому ринку.

Перетворення грошей на капітал і розвиток кредиту. Необхідність та сутність кредиту. Принципи функціонування кредитних відносин. Дуже

рела, форми, види та функції кредиту. Позичковий відсоток як форма доходу на грошовий капітал.

Структура сучасної кредитної системи. Центральний банк, його операції, їх види та функції. Комерційні банки. Прибуток банку. Резерви банків і кредитна емісія. Методи регулювання емісії грошей. Норма обов'язкового резерву грошей. Облікова ставка.

Особливості формування банківської системи в Україні.

Інфляція: зміст і причини виникнення. Вимір інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Крива Філіпса. Інфляція в Україні: її динаміка та методи регулювання. Антиінфляційна державна політика.

Література [1–3; 8; 11]

Тема 24. Доходи населення і соціальна політика держави

Доходи населення, їх види та джерела формування. Номінальний та реальний дохід.

Функціональний розподіл доходів. Структура використання доходу. Рівень життя та його показники. Соціально-економічна структура суспільства. Нерівність доходів і проблема бідності. Причини диференціації доходів. Крива Лоренца. Індекс злиденності.

Соціальна політика держави. Соціальні гарантії. Система соціального захисту населення та її складові.

Система трансфертних платежів у ринковій економіці. Індекс використання людського потенціалу.

Література [1; 3; 4; 8; 12]

Розділ V. Теоретичні основи світової економіки

Тема 25. Сучасна світова економіка

Глобалізація як тенденція соціально-економічного розвитку.

Об'єктивні передумови виникнення, економічний зміст та етапи розвитку світового розвитку світового господарства.

Міжнародний поділ праці та спеціалізація. Теорія порівняльних переваг.

Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція.

Концепції розвитку структури світової економіки. Нерівномірність розвитку економіки окремих регіонів і країн світу.

Україна і світова економіка. Передумови та фактори входження економіки України у світове господарство.

Література [1; 3; 6; 7; 10]

Тема 26. Форми міжнародних економічних відносин

Суть і різновиди міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, її види та структура. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та не митні засоби регулювання зовнішньої торгівлі.

Міжнародна міграція трудових ресурсів.

Вивіз капіталу і міжнародна інвестиційна діяльність. Прямі та портфельні інвестиції. Інвестиційний клімат. Міжнародні кредити.

Міжнародні валютні відносини. Валютні системи: національна, міжнародна (регіональна), світова. Етапи становлення сучасної валютної системи. Валютний ринок і валютний курс. Баланси міжнародних розрахунків.

Міжнародні валютно-фінансові організації. Світовий банк. Міжнародний валютний фонд. Європейська система центральних банків (ЄСЦБ). Європейський центральний банк (ЄЦБ). Європейський інвестиційний банк (ЄІБ).

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Україна в системі міжнародних економічних відносин.

Література [3; 4; 6–8; 10]

Тема 27. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення та суть глобальних проблем сучасності. Класифікація глобальних проблем. Ознаки глобальних проблем.

Проблема збереження миру та роззброєння. Економічна криза та форми її прояву. Продовольча проблема. Чинники продовольчої проблеми. Шляхи розв'язання продовольчої проблеми: екстенсивний та інтенсивний.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн і регіонів світу.

Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем.

Література [1; 3; 6; 8; 10; 12]

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет економічної теорії: концептуальні підходи.
2. Зародження та етапи розвитку економічної теорії.
3. Сучасні економічні теорії: загальна характеристика.
4. Розвиток економічної думки в Україні.
5. Методи дослідження економічних процесів і явищ.
6. Функції політекономії.
7. Економічні категорії та закони, їх класифікація.
8. Взаємозв'язок економічної теорії та економічної політики.
9. Економічні потреби, їх сутність та класифікація. Закон зростання потреб.
10. Потреби та блага: корисність благ. Величина корисності.
11. Економічні інтереси: сутність, види, взаємодія.
12. Теорія потреб (мотивація).
13. Суспільне виробництво та його елементи, їх взаємозв'язок і взаємодія.
14. Основні фактори (ресурси) виробництва, їх характеристика.
15. Крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативних витрат.
16. Виробнича функція та проблема економічного вибору.
17. Економічна теорія про роль людини в суспільному виробництві.
18. Ефективність суспільного виробництва та чинники зростання.
19. Формаційний та цивілізаційний підходи до пізнання процесів суспільного розвитку.
20. Основні етапи розвитку цивілізації.
21. Зміст і структурні елементи економічної системи.
22. Типи економічних систем, їх еволюція.
23. Перехідні економічні системи: зміст, риси, суперечності.
24. Економічний і правовий зміст власності.
25. Відносини та форми власності в трансформаційній економіці України.
26. Роздержавлення і приватизація: зміст, шляхи, форми.
27. Форми організації суспільного виробництва.
28. Товарне виробництво: суть, умови виникнення, основні ознаки, види.
29. Товар і його властивості. Альтернативна вартість.
30. Вартість (цінність) товару: альтернативні теорії.
31. Величина вартості товару та чинники, що її визначають.
32. Закон вартості: зміст і функції.

33. Гроші: суть, функції.
34. Виникнення грошей. Еволюція концепцій.
35. Форми грошей та їх характеристика.
36. Функціональні форми грошей.
37. Закони грошового обігу.
38. Сучасні теорії грошей.
39. Грошові реформи: їх сутність і спрямування.
40. Риси та принципи функціонування сучасної ринкової економіки.
41. Ринок: сутність, еволюція поглядів.
42. Ринок: його структура та критерії розмежування.
43. Ринок: сутність та функції.
44. Суб'єкти ринку та їх взаємодія.
45. Моделі та шляхи переходу до ринку.
46. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.
47. Механізм саморегулювання ринкової економіки.
48. Попит. Закон попиту. Детермінанти попиту.
49. Пропозиція та чинники, що на неї впливають. Закон пропозиції.
50. Еластичність попиту за ціною.
51. Діалектична взаємодія попиту і пропозиції. Ціна ринкової рівноваги.
52. Конкуренція: суть, види, функції.
53. Методи і способи конкурентної боротьби.
54. Закон конкуренції: економічна основа та механізм.
55. Монополія та конкуренція. Антимонопольний закон України.
56. Інфраструктура ринку: основні риси та елементи.
57. Товарна біржа: зміст, види, функції, роль у ринковій економіці.
58. Фондова біржа: зміст, види, функції.
59. Біржа праці: суть та функції. Служба зайнятості в Україні.
60. Недоліки і переваги ринкового механізму.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Предмет економічної теорії: концептуальні підходи.
2. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії.
3. Сучасні економічні теорії: загальна характеристика.
4. Методологія економічних досліджень.
5. Економічні категорії та закони, їх класифікація.
6. Економічні потреби, їх сутність і класифікація. Закон зростання потреб.
7. Основні фактори (ресурси) виробництва, їх характеристика.

8. Крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативних витрат.
9. Економічна система: її сутність і структурні елементи.
10. Відносини та форми власності в трансформаційній економіці України.
11. Форми організації суспільного виробництва.
12. Товарне виробництво: суть, умови виникнення, основні ознаки, види.
13. Товар та його властивості. Вартість (цінність) товару: альтернативні теорії.
14. Гроші: їх суть та функції. Закон грошового обігу.
15. Об'єктивні умови формування і розвитку ринку.
16. Сутність ринку, його структура та критерії розмежування.
17. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.
18. Механізм саморегулювання ринкової економіки.
19. Попит. Закон попиту. Детермінанти попиту.
20. Пропозиція та чинники, що на неї впливають. Закон пропозиції.
21. Види цінової еластичності попиту, їх практичне значення та графічне вираження.
22. Діалектична взаємодія попиту і пропозиції. Ціна ринкової рівноваги.
23. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової економіки.
24. Закон конкуренції: економічна основа та механізм.
25. Монополія та конкуренція. Антимонопольний закон України.
26. Інфраструктура ринку: основні риси та елементи.
27. Фондова біржа: зміст, види, функції.
28. Біржа праці: суть та функції. Служба зайнятості в Україні.
29. Мікроекономічний рівень господарювання та його основні суб'єкти.
30. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки: зміст, види та основні ознаки.
31. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Кругооборот і оборот капіталу.
32. Фізичне і моральне зношення основного капіталу. Амортизація
33. Підприємництво: зміст, риси, об'єкти та суб'єкти.
34. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в Україні.
35. Організаційні форми сучасного підприємства.
36. Капітал і праця. Трудові відносини у сучасній економічній системі.
37. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.
38. Заробітна плата: зміст, форми, системи.

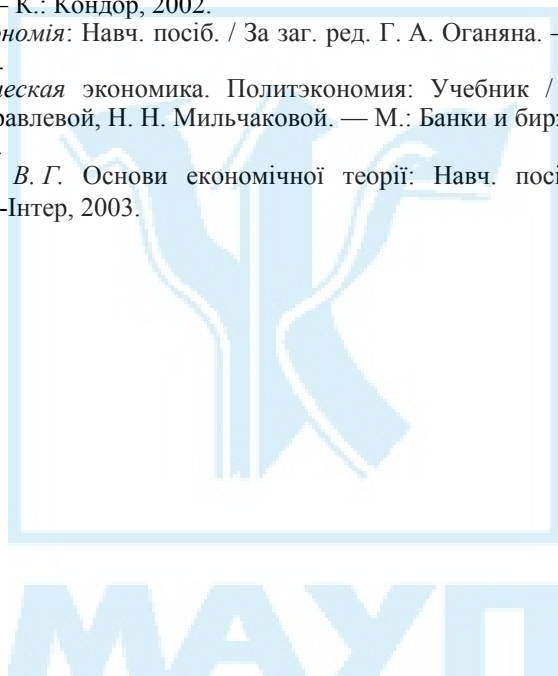
39. Номінальна та реальна заробітна плата: її динаміка.
40. Витрати виробництва: підходи до їх визначення.
41. Граничні витрати. Закон спадної віддачі.
42. Собівартість продукції: структура, види і функції.
43. Доходи і прибуток фірми: зміст, види.
44. Ринкова ціна: зміст, структура, функції. Чинники, що впливають на ціну.
45. Види цін, їх класифікація в ринковій економіці.
46. Акціонерне товариство (корпорація): сутність, види.
47. Акціонерний капітал. Прибуток корпорації та його розподіл.
48. Акції та облігації, їх роль у функціонуванні корпорацій. Курс акцій. Дивіденд.
49. Проблеми та шляхи формування акціонерних товариств в Україні.
50. Аграрні відносини та власність у сільському господарстві.
51. Економічна природа земельної ренти. Форми ренти. Ціна землі.
52. Диференційна рента: причини виникнення і механізм утворення.
53. Проведення земельної реформи в Україні: її результати.
54. Макроекономічні проблеми в сучасній макроекономічній теорії.
55. Відтворювальна модель кругообігу за потоками доходів і витрат.
56. Валовий внутрішній продукт (ВВП): його суть і відтворювальна структура.
57. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту (ВВП). Номінальний і реальний ВВП.
58. Економічне зростання: основні чинники, типи, показники.
59. Причини циклічного розвитку економіки. Фази класичного ділового циклу.
60. Теорія циклів М. Кондратьєва та її значення.
61. Ринок праці як регулятор зайнятості. Неповна зайнятість.
62. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.
63. Безробіття: причини виникнення та види, соціально-економічні наслідки. Закон Оукена. Необхідність, основні методи та напрями державного регулювання економіки.
64. Фінанси: сутність, структура, функції. Фінансова система України.
65. Державний бюджет: структура доходів і видатків. Бюджетна політика уряду України.
66. Держбюджетний дефіцит і державний борг. Причини виникнення і джерела покриття.
67. Види податків. Крива А. Лаффера та визначення межі оподаткування.

68. Теорія монетаризму та засоби проведення монетарної політики в Україні.
69. Джерела, форми та види кредиту. Кредитна система України.
70. Банківська система: зміст, рівні, функції.
71. Проблеми та особливості формування банківської системи в Україні.
72. Інфляція: зміст і причини виникнення. Динаміка інфляційного процесу в Україні.
73. Соціально-економічні наслідки інфляції. Крива Філіпса.
74. Сукупні доходи населення, їх види та джерела формування. Рівень життя і його показники.
75. Нерівність доходів і проблема бідності. Крива Лоренца.
76. Соціальна політика держави. Соціальні гарантії.
77. Система соціального захисту населення: її складові.
78. Глобалізація як тенденція соціально-економічного розвитку.
79. Світове господарство: зміст, об'єктивні передумови виникнення та етапи розвитку.
80. Міжнародний поділ праці та спеціалізація. Теорія порівняльних переваг.
81. Передумови та фактори входження економіки України у світове господарство.
82. Міжнародна торгівля: її види і структура.
83. Міжнародна міграція трудових ресурсів.
84. Вивіз капіталу та міжнародна інвестиційна діяльність.
85. Міжнародна валютно-фінансова система: етапи її розвитку.
86. Причини виникнення та суть глобальних проблем сучасності.
87. Екологічна криза та форми її прояву.
88. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем.
89. Показники рівня економічного розвитку країни.
90. Стан і перспективи розвитку економіки України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І.* Основи економічних знань. — 2-ге вид. — К.: Знання-Прес, 2003.
2. *Добрынин А. И., Журавлева Г. П.* Общая экономическая теория. — СПб.: Питер, 2001.
3. *Економічна теорія: Політична економія: Підручник.* — 2-ге вид. / За ред. В. Д. Базилевича. — К.: Знання-Прес, 2003.
4. *Економічна теорія: макро- і мікроекономіка: Навч. посіб. / За ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина.* — К., 2001.

5. *Камаев В. Д. и др.* Экономическая теория: Учебник. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998.
6. *Міжнародна економіка*: Підручник / За ред. А. П. Румянцев, В. В. Рокоча. — К.: Знання-Прес, 2003.
7. *Мочерний С. В.* Економічна теорія: Навч. посіб. — К.: ВЦ “Академія”, 2003.
8. *Основи економічної теорії: політекономічний аспект* / За ред. Г. Н. Климка, В. П. Нестеренка. — 4-те вид. — К.: Знання-Прес, 2003.
9. *Основи економічної теорії: Підручник* / За ред. В. А. Предборського. — К.: Кондор, 2002.
10. *Політекономія*: Навч. посіб. / За заг. ред. Г. А. Оганяна. — К.: МАУП, 2003.
11. *Теоретическая экономика. Политэкономия*: Учебник / Под ред. Г. П. Журавлевой, Н. Н. Мильчаковой. — М.: Банки и биржи; ЮНИТИ, 1997.
12. *Чепінога В. Г.* Основи економічної теорії: Навч. посіб. — К.: Юрінком-Інтер, 2003.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Економічна теорія”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економічна теорія”	5
Контрольні питання до заліку	17
Контрольні питання до іспиту	18
Список рекомендованої літератури	21

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. В. Медведєва
Л. О. Аврамчук
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1592

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП